

ARNOLD KARSKENS

ALLE PIJN VAN DE WERELD

DE GODDELIJKE GEKTE VAN DE OORLOGSJOURNALISTIEK

ASPEKT | TDM

1

Gedropt midden in een oceaan blijft een mens zwemmen, tegen beter weten in.

Van de taxi bekeek ik de banden. Ze hadden profiel, maar waren niet te hard opgepompt. De woestijngrond zou ze namelijk kokend heet maken en bij hoge druk laten klappen.

Ik vroeg de chauffeur of de motor in orde was en op mijn aanraden kochten we smeerolie, drinkwater en een jerrycan benzine. De man veegde het stof van de voorruit en klakte met zijn tong. 'Vriend, je loopt met de dood. Normale mensen reizen niet naar jouw bestemming.' Ik nestelde me op de achterbank, schopte mijn bergschoenen uit en liet mijn hoofd rusten op een rugzakje met vakjes en ritsen. 'Rij voorzichtig,' verzocht ik, 'voor zonsondergang kunnen we veilig zijn.'

Miljoenen zoutkristallen flikkerden op de zandvlakte en warme wind woei door de cabine. We passeerden gestrande reizigers maar negeerden hun gezwaai. 'Ik stop voor niemand,' zei de chauffeur. 'Zelfmoordenaars liften in dit land.'

Aan de lantaarnpalen wisselden de portretten van mannen met baarden elkaar af terwijl ik regelmatig vroeg: 'Waar rijden we nu?' De naam droeg altijd een vervelende herinnering mee. Wanneer je het Midden-Oosten en omgeving vaak genoeg bezocht, riepen alle steden en streken beelden op van afgesneden hoofden en massagraven.

Bij een splitsing stonden uitgebrande trucks met de laaddeuren open en de inhoud smeulend in de berm. Tegen de

achterste wielen hingen de verkoolde bestuurders in kettingen. De taxichauffeur minderde vaart uit piëtit, kuste zijn kralen bidsnoer, prevelde een gebed en zei: ‘Als afschrikking steken de terroristen de wagens aan de voorzijde in de brand. De bestuurders moeten langzaam sterven omdat ze buitenlandse militairen bevoorraadden.’

Op de gezichten zocht ik een expressie van angst of pijn. Al wat ik zag waren tanden in een zwart gelaat. Met mijn ogen dicht probeerde ik me te verplaatsen in hun lijden, hoe het vuur traag hun richting opkroop, hoe ze schreeuwden, smeekten en aan hun boeien trokken. Maar ik kon me geen helder beeld vormen, de wereld draaide rond in tegengestelde richting alsof ik dronken was.

Daarop zocht ik afleiding en stuurde sms’jes met mijn satelliettelefoon, een compact belapparaat met dikke antenne. Het bereiken van een conflictgebied moest je direct claimen, zoals een klimmer een bergtop. Het was immers afwachten of je levend terugkwam.

Een ex reageerde met: ‘Ik heb vier uur bij de kapper gezeten om me van mijn Oegandese knopen te ontdoen. Heb ff geen tijd, kus van Nootmuskaatje.’ Een ander lief schreef: ‘Wat doe je daar? Je waaiert als een componist die de maat kwijt is. En ja, ik heb aan je gedacht, maar vraag niet hoe.’ De rest van de reis zouden ze niks meer van zich laten horen.

Bij een restaurant langs de weg met de naam Bagdad Café stopten we. De eetzaal was verlaten, de stoelen stonden op de tafels en de bediening liet lang op zich wachten. We aten nat gestapeld brood met brandplekken. ‘Het is oud en smaakt naar as,’ klaagde ik.

De chauffeur keek niet op: ‘Bestel dan thee.’

Aan de wand hingen vergeelde filmaffiches waar bij de actrices de blote delen van de borsten waren weggeknipt. Ik merkte op: ‘In ieder land heb je tegenwoordig een Bagdad

Café waar het eten even slecht is als de film.’ De chauffeur kende de film niet, vroeg om een tweede portie en sopte zijn brood in de thee.

Zwerfhonden waarvan je de ribben kon tellen, lagen buiten uitgestrekt op de stoep. Ik wierp ze mijn etensresten toe. Zonder kauwen schrokken ze het brood naar binnen. Toen ik de taxi wilde instappen, naderden ze grommend. Ze eisten meer. Ik pakte een steen en trof doel tegen een achterlijf. Het beest droop jankend af. De chauffeur schudde het hoofd en uit schaamte ontweek ik zijn blik in de achteruitkijkspiegel: een paar uur in de regio en ik slingerde al in een achtbaan van onbestuurbare gevoelswisselingen.

We kochten nieuwe flessen water en ook de jerrycan met benzine lieten we bijvullen. De ruiten werden opnieuw afgeveegd, de bandendruk gemeten. We reden dieper de zandzee in, met boven ons een strakblauwe hemel. De chauffeur zette jengelmuziek op en ik viste dropjes uit mijn mouwloze jasje. Ik at door tot maagzuur opborrelde.

Bij een checkpoint waar we moesten zigzaggen rond olietanken en onze papieren werden gecontroleerd, waarschuwden militairen voor ingegraven explosieven. Ze dirigerden ons naar een pad van aangestampt zand waarop de auto schudde als een oude wasmachine.

Dit was *no man's land*, terrein met alleen jagers en prooien.

Mijn trouwring schoof ik van mijn vinger. Een stapeltje bankbiljetten propte ik in mijn broekzak; dit was geld dat ik zou weggeven bij een overval. De dikke buidel met buitenlandse *cash* verdween diep in mijn kruis.

Het werd middag. De cabine gloeide als een verbrandingsoven. Mijn hoofd en handen sloegen rood uit. We hielden kort halt. Buiten in de zijspiegel van de auto glom mijn schedel als parket en verraadden korsten op mijn lippen een

tekort aan vocht. Bij het plassen tegen de achterband rook ik zwavel, alsof ik de avond daarvoor asperges had gegeten. Ik keek de weg af, op zoek naar een tegemoetrijdende auto die bevestigde dat verderop leven bestond. Ik zag er geen. Ik trok mijn gulp dicht en liep de berm in. Mijn enkels zakten weg in rulle korrels. Het ongemak voelde aan als prettige zelfkwellling, zoiets als het afscheuren van een pleister. Op deze plek zou de aarde mij kunnen verzwelgen alsof ik nooit had bestaan. Geen kreet zou ik dan slaken, nam ik me voor.

Terug op de achterbank sloot ik mijn ogen en zag mezelf als een vogel op de rand van een balkon. Ik tuurde naar beneden, aarzelde, maar liet me vallen, vouwde langzaam mijn vleugels open, scheerde rakelings over platte daken, passeerde rijen dadelbomen, zweefde over een gazon, langs een moskee van blauw mozaïek, en ontwaarde in stijgende lijn onder mij een stad waaruit geen geluid klonk.

We naderden een brede kloof tussen twee bergwanden waar het wegdek was uitgehakt in rotsen en we slechts stapvoets konden rijden. De chauffeur bond een doek aan de achterbumper. ‘Tegen sluipschutters hoog in de rotsen,’ verklaarde hij en kromde zijn wijsvinger. ‘Opwaaiend stof hindert hun zicht.’ Ik moest plat op de achterbank gaan liggen om de indruk te wekken dat de taxi verder leeg was. De krappe cabine maakte het strekken van mijn benen onmogelijk, maar ik verkoos spierkramp boven de kans dat een idioot me zag en een kogel door mijn kop zou schieten. Of de auto liet stoppen. Wegrennen was in dat geval nutteloos. Tot de horizon stond geen struik dik genoeg om me achter te verschuilen, geen huis om aan te kloppen voor hulp.

De taxi minderde vaart en het leek of ik in een boot zat; we reden een drijvende brug over. Wind droeg het gedreun van

granaatinslagen mee en brokstukken van een stenen brug staken naast ons boven het water uit.

‘Het front,’ zei de chauffeur. Het klonk opgewekt, alsof de overlevingstocht niet voor ons, maar achter ons lag. Ik krabbelde overeind en draaide een venster open. Huizen in allerlei soorten en maten plakten tegen een heuvelwand. Ze hadden gaten in de gevels. Bij sommigen was ook het dak eraf geschoten.

Op de overliggende rivieroever lag de eerste dode van de belegerde stad: een schaap op zijn rug met de poten gestrekt. De geur van rottend vlees prikte in mijn neus.

Diepe dreunen van granaatinslagen klonken vlakbij. De chauffeur drukte het gaspedaal in en slalomde een paar straten verder om een hoop puin heen. Radeloze mensen trokken er doeken en stukken meubilair uit.

‘Een rommelige bedoening bij jullie,’ zei ik. Ik zat rechtop, hield de leuning van beide voorstoelen stevig vast en speurde door de voorruit naar obstakels zoals gaten in de weg. Klonken mijn woorden niet te opgewekt? Verraadden ze geen angst? Ik zocht een vervolgoepmerking, maar kon niks bedenken.

Buiten schalde muziek uit kleine winkels, we naderden het centrum. Op de stoep prezen fruithandelaren hun koopwaar aan.

‘Weet je waar de vrouwen hier hun geld verstoppen voor hun man?’ vroeg ik de chauffeur. Zijn antwoord wachtte ik niet af. ‘Onder de schop, want die pakken ze nooit op.’ Ik lachte hardop.

De chauffeur remde af voor overstekers en zei: ‘Vechten is alleen leuk aan de goede kant van de loop.’ Ik zweeg.

Een pick-up passeerde toeterend. Uit de laadbak zwierden de benen van de slachtoffers van de plek die we net waren gepasseerd. Over de rand hing een kind, de kleren gerafeld,

het lange haar pluizig en vol stof. Onze blikken kruisten. Het meisje had lichtblauwe ogen. Ik vroeg me af: hoe komt iemand in deze streek aan zulke ogen?

Iets roods bewoog, ze wilde me toeschreeuwen, haar mond trok open van de pijn. Ze strekte de armpjes om hulp. De pick-up maakte een onverwachte stuurbeweging, ze verloor haar evenwicht en viel voorover op straat. Een achtervolgende auto remde.

Uit een wolk van zand klonk een krijs als van een stervende kat en door het achterraam zag ik een menigte wapperende jurken toesnellen. Ik liet me langs de rugleuning terugzakken. Mijn bovenbenen trilden en pijnsteken kropen vanuit mijn nek naar mijn voorhoofd. Ook voor mij kon het beeld op zwart springen wanneer mijn hersens uit de schedel werden gedrukt, als etter uit een rijpe puist.

We reden door. Net buiten het drukke centrum wees de chauffeur naar een wit betonnen gebouw waar boven het dak slierten vlechtijzer uit afgebroken pilaren staken. Aan de gevel hing geen uithangbord. ‘Het enige hotel met kamers. Elders slaap je als in een beestenstal naast elkaar,’ zei hij.

De chauffeur stapte uit en riep door het raam: ‘Ik vraag of er kamers vrij zijn. Blijf in de auto.’

Tijdens het wachten sloop argwaan bij me binnen. Voorbijgangers sloegen geen acht op de taxi of liepen er met een wijde bocht omheen. Misschien was de chauffeur gestopt bij een terreurgroep en onderhandelde hij binnen over de prijs van mijn hoofd.

Snel zocht ik mijn schoenen onder de bijrijdersstoel, pakte de deurgrendel en bedacht me. Had hulp zoeken wel zin? Op de achterzijde van een notitieboekje stond als geheugensteuntje de naam van de taxichauffeur: ‘Ismaïl’. Maar postuur en gezicht van de taxichauffeur kon ik niet beschrijven. We hadden elkaar nooit goed aangekeken. En dan nog: wie zou me redden? Wie kon ik in deze stad vertrouwen?

Een man opende het portier.

Ik balde mijn vuisten.

Hij zei: 'Je hebt geluk.'

Dit moest de chauffeur zijn.

Bij het uitstappen explodeerden vlekjes in mijn ogen. In de middenberm stonden struiken zonder blad. Op de stoep knetterden in plassen olie aggregaten voor de stroomvoorziening van de huizen.

Mij werd een smalle betonnen trap gewezen, naast een winkel waar autobanden tegen de gevel lagen opgestapeld. Ik voelde een aarzeling, maar zoals iedere ter doodveroordeelde liep ook ik willoos het schavot op. Midden in een ruimte met ruwe gestucte muren stond een canapé met kerven op de armleuning. Een koelkast bromde in de hoek.

Ik zocht de nutteloze idioten: een *stringer* die wachtte op een explosie, zodat hij voor de hoogste bieder kon berichten over uiteengereten lijken, en de glimlachende *lounge lizard* die verhalen trok uit verslaggevers, maar zelf nooit op pad ging.

Geritsel van papier klonk en ik rook gekookt schapenvlees.

'Welkom,' klonk uit een kooi met spijlen. Een man in een wit gewaad en zwarte stekels op schedel en wangen duwde een kruk onder zijn oksel en wees ermee naar de stickers boven de buitendeur van televisiezers waarvan ooit een correspondent hier sliep. Ik staarde naar het uiteinde van zijn hulpbeen, waaraan stof en haren plakten.

Ergens had ik gelezen dat artsen in deze regio vrouwen niet mochten aanraken en door het duwen van een stokje op het lichaam bepaalden waar de pijnplek zat. Waarom wees hij met zijn kruk en niet met zijn vinger?

De man dreunde namen van collega's op waarvan ik er één herkende. Oké, dit was een hotel. *Check*. Hij was de klerk. *Check*. Alleen, waar was de concurrentie?

In mijn hoofd vochten horrorscenario's om voorrang. Misschien fungeerde het huis op de hoek met de dichte luiken

als uitvalsbasis voor jihadisten? Of lag de geparkeerde vrachtwagen verderop in de straat, met een kenteken uit een naburige provincie, volgestouwd met explosieven? Voor het hotel stond geen betonnen versperring; een bomauto boorde zich zonder probleem in de gevel. Voor het slapen moest ik mijn matras naar het dak slepen, zo werd ik niet bedolven onder vallend puin bij een aanslag. Ik greep een spijl van de kooi toen ik me realiseerde dat de brandende buitenbanden op de stoep mij alsnog een verstikkingsdood zouden bezorgen.

Achter mij zette de taxichauffeur de bagage neer. Uit een pannetje op het receptieblad nam de kreupele klerk een lepel soep. Het leek of er schapenogen in dreven.

Ik bedacht een smoes voor het afbreken van de reportage-reis. Tegen de redactie kon ik zeggen: 'Een hinderlaag verhinderde de trip naar de legerbasis van onze manschappen. Daarom moest ik omkeren.' Maar wat schoot ik ermee op? De terugweg lag vol bermbommen en ook in de hoofdstad sloegen mortiergranaten gillend in.

De val was dichtgeslagen.

Geknars klonk, alsof iemand een toverbal doormidden beet.

Ik vroeg: 'Mag ik een kamer zien?'

Vet sijpelde over een kin. Met duim en wijsvinger wreef de klerk zijn mondhoeken schoon.

ALLE PIJN VAN DE WERELD

© Arnold Karskens

© 2019 Uitgeverij Aspekt | Amersfoortsestraat 27, 3769 AD, Soesterberg
info@uitgeverijaspekt.nl | www.uitgeverijaspekt.nl

© 2019 TDM | Keizersweg 9, 4871 LB, Etten-Leur
www.tdmentertainment.com

Omslagontwerp: Bas Goverde - Efficient & Mark Heuveling

Omslagafbeelding voorkant: *Huey-helikopter bij militaire schoonmaakactie tegen guerrilla in departement Usulután, El Salvador, 1983.*

Fotograaf afbeelding voorkant: Arnold Karskens

Foto auteur in de Foreign Correspondents' Club in Phnom Penh door Sarah Karskens

Binnenwerk: Emy van Gorkom, Mark Heuveling

ISBN: 9789463386074

NUR: 300

Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag worden veevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Voorzover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 jº het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (postbus 882, 1180 AW, Amstelveen). Voor het overnemen van gedeelte(n) van deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912), dient men zich tot de uitgever te wenden.